

INDICADORS CULTURALS: APROXIMACIONS ACTUALS I ALGUNES QÜESTIONS CLAU

Síntesi del document “Cultural Indicators: a preliminary review of issues raised by current approaches” de François Matarasso

Sergi Benedicto Bonilla

Juliol 2006

Gabinet Tècnic

Polítiques culturals

Avaluació i indicadors. 3

Sumari

1. Introducció	2
2. Les aproximacions actuals als indicadors: algunes qüestions clau	3
2.1 L'origen dels indicadors	3
2.2 L'objectiu i la definició dels indicadors	3
2.3 L'abast dels indicadors	3
2.4 La compatibilitat dels indicadors	4
2.5 El nombre d'indicadors	4
2.6 La relació entre indicadors i qualitat	5
2.7 La qüestió de la burocràcia	5

1. Introducció

El present document és una síntesi del text “Cultural indicators: a preliminary review of issues raised by current approaches” elaborat per François Matarasso amb posterioritat a una trobada organitzada pel Consell de les Arts d’Anglaterra i realitzada el 8 de setembre de 2000 a Londres. En aquesta trobada també hi participaren representants del l’Ajuntament de Birmingham, Comedia, el Departament de Cultura, Mèdia i Esports del Regne Unit, East Midlands Arts, l’Ajuntament d’Essex, el London Arts Board i QUEST.

L’objectiu d’aquesta trobada era debatre la naturalesa i la compatibilitat de diferents iniciatives que es trobaven en una fase experimental. El present document intenta ser una eina per ajudar al debat sobre aquestes iniciatives. No pretén ser analític ni identificar totes les qüestions que van aparèixer durant la conferència, sinó un primer intent per **entendre la situació del pensament sobre indicadors d’execució en el món de la cultura.**

El document incorpora els conceptes bàsics més que els detalls d’aquest o aquell indicador perquè l’autor s’ha centrat en **el raonament que trobem darrera de cada intent de mesura.**

2. Les aproximacions actuals als indicadors: algunes qüestions clau

Matarasso presenta en aquest apartat totes les qüestions que emergeixen del debat realitzat en la trobada. Són els problemes més importants en l'elaboració dels indicadors i quines podrien ser-ne les solucions.

2.1 L'origen dels indicadors

Bona part del treball actual sobre indicadors destaca més per allò que no diu que pel què diu. La peça que falta és saber d'on sorgeixen els indicadors, o en altres paraules, què se suposa que intenten mesurar. En moltes ocasions, **el problema de la creació d'indicators és que no existeix o no s'explica la connexió entre els objectius polítics i els indicadors escollits.**

Aquesta manca de relació fa emergir un problema potencial important perquè part del valor dels indicadors culturals és dibuixar els camins recorreguts i, per tant, estar oberts als canvis que es puguin trobar en el futur. Aquesta característica requereix de **consistència metodològica perquè les dades anteriors es puguin comparar amb les del futur.**

També cal tenir en compte que, implícitament, el sector cultural crea indicadors per validar el seu projecte davant del finançament públic o extern. El problema no resideix tant en aquesta qüestió sinó en el **perill que existeix si s'utilitzen els indicadors per reduir les aspiracions del propi sector cultural en benefici dels interessos propis de cada organització.**

2.2 L'objectiu i la definició dels indicadors

Existeix un debat sobre si hem de parlar sobre indicadors culturals o indicadors d'avaluació del sector cultural. En realitat, no existeix tal debat perquè les dues perspectives existents són compatibles: senzillament **els indicadors culturals tenen un abast més ampli que els indicadors d'avaluació.**

És possible crear un sistema on les dades sobre activitat i qualitat de vida incloguin interessos específics dels agents finançadors per a la realització del seguiment que fan de la seva inversió. Ara bé, la implementació amb èxit d'un sistema d'aquest tipus requeriria un acord conjunt sobre la naturalesa dels diferents tipus d'indicador.

2.3 L'abast dels indicadors

Una altra qüestió important és saber què s'espera que ens descriguin els indicadors d'activitat. Algunes institucions, com Best Value, presten atenció als serveis dels governs locals en la millora contínua de l'exercici de les funcions de les organitzacions públiques. Altres, com el Consell de les Arts, només analitzen les organitzacions que subvenciona. Ambdues aproximacions són

una **visió parcial de la vida cultural d'un municipi, una regió o un país, en tant que ignoren allò que no financen.**

Comedia ha dissenyat el seu model d'avaluació amb una comprensió més àmplia de l'activitat cultural. En aquest sentit, tenen en compte que la vida cultural del país és inseparable del voluntariat i, per tant, adopten una definició més gran de què és activitat cultural.

Més enllà de l'abast dels indicadors, també existeixen diferències sobre la periodicitat en la recollida de dades. Alguns indicadors ens poden donar informació vàlida sobre què ha passat cada any, com ara el nombre de representacions realitzades. Però **hi ha aspectes que presenten una evolució molt més lenta, com ara la participació en activitats culturals de col·lectius amb poca presència en el món cultural.** És per això que cal distingir més clarament quines dades són genuïnament anuals i quines es poden obtenir en períodes de temps més llargs.

2.4. La compatibilitat dels indicadors

Donat que el treball amb indicadors es realitza a tots els nivells administratius, inclosa la Unió Europea, la qüestió de **la compatibilitat és cada cop més necessària.** A nivell internacional, es tracta d'un treball pràcticament impossible si tenim en compte la disparitat d'objectius i aspiracions en les polítiques culturals de cada societat.

Però si la compatibilitat internacional sembla utòpica, no sembla que sigui impossible assegurar que s'està donant **el mateix valor a les mateixes qüestions en el propi país.** En aquest sentit, com es mesura la informació és menys important que saber que **tothom parteix de les mateixes interpretacions, i que tothom utilitza les mateixes unitats bàsiques per a la recollida de dades.**

2.5 El nombre d'indicadors

Un dels problemes existents respecte l'activitat cultural és que les qüestions interessants que un voldria conèixer i mesurar són infinites. En qualsevol cas, la recollida de dades en qüestions culturals es troba subjecta a canvis quan l'esforç que requereix obtenir la informació sobre una qüestió és més gran que el valor dels resultats que se n'obtenen. Per això resulta **essencial decidir quin nivell d'informació sobre el sector cultural pot ser recollit de forma útil i sostenible.**

Tot i això, un cop s'hagi establert el límit correcte, apareixen dos problemes més: el primer fa referència a la **complexitat inherent als indicadors, que pot fer-los derivar en una gran nombre de sub-indicadors;** el segon problema té a veure amb la **compatibilitat i l'efecte multiplicador que provoca la desagregació dels indicadors a nivell local.**

2.6 La relació entre indicadors i qualitat

Després de l'anàlisi D.A.F.O (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats; en anglès, S.W.O.T.), potser l'acrònim anglès més conegut en el camp de la gestió és el de S.M.A.R.T., teoria que estableix que un objectiu ha de ser:

- Específic (Specific),
- Mesurable (Measurable),
- Factible (Achievable),
- Realista (Realistic), i
- Temporalitzat (Timed).

Un dels principals problemes existents en les aproximacions actuals en l'avaluació de l'activitat de les organitzacions artístiques i culturals és que **difícilment es poden definir indicadors per a objectius tant intangibles com l'excel·lència**. Resulta evident que es podrien establir indicadors per a activitats artístiques en aspectes claus com la qualitat, la innovació i altres. També es poden establir indicadors sòlids quan els objectius són "S.M.A.R.T." i també criteris de valoració que ens permetin dir quan no ho són. En altres paraules, **caldría fer una clara distinció entre el que es pot mesurar i el que no**, i desenvolupar un sistema alternatiu apropiat que permetés orientar les accions a prendre en el futur.

Ara bé, en l'actualitat aquest debat es troba en curs i té com a objectiu establir un bagatge comú entre tots aquells implicats en la gestió cultural. Els progressos han arribat fins a la **definició de 5 criteris: qualitat-tècnica artística; ambició; originalitat; rellevància; i màgia**. La intenció no és definir aquests conceptes de forma detallada, però permet iniciar el debat.

2.7 La qüestió de la burocràcia

Els treballadors del sector cultural són un col·lectiu que no se sent atret per l'administració. I **el govern és conscient de la càrrega que suposa el procediment administratiu i, per extensió, la reducció de l'eficàcia que implica**.

El nivell raonable de seguiment de l'execució per a una organització és evidentment un judici subjectiu. Això esdevé un problema en el moment en què aquesta organització busca finançament per a les seves activitats: a la pràctica s'acaba tractant de l'equilibri entre la informació que es dona i el cost que es requereix per produir-la.

Una altra qüestió a considerar és la forma de recollir les dades. El sistema ideal presentaria un sistema d'informació i seguiment en què les dades necessàries només es gravarien una vegada i satisfaria les necessitats dels agents que financen les activitats.